

กระสอบใบเตย(สบเตย)

ย กระสอบใบเตย ภาษาภูเก็ตเรียกสั้น ๆ ว่า สบเตยหรือสบข้าว เป็นภาชนะที่สานจากใบเตย สำหรับบรรจุข้าวหรือสิ่งของต่าง ๆ
กันกระสอบมีมุมสี่มุมและผนังโดยรอบตั้งขึ้นมาคล้ายทรงกระบอก ส่วนใหญ่จะใช้ข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวจากนาไร่ มีบ้างที่ทำเป็นกระสอบใบเล็ก ๆ
ไว้ใส่ของในครัวเรือนหรือให้เด็ก ๆ เล่น

ย ใบเตยที่ใช้ทำกระสอบนำมาจากใบของต้นเตยที่ขอบขึ้นอยู่ตามที่ลุ่มน้ำขัง หรือพูนน้ำจืด การเตรียมใบเตยสำหรับสานกระสอบ
เริ่มต้นด้วยการเลือกตัดใบเตยที่แก่จัดมาเลาะหนามข้างในและกลางใบออก แล้วผ่าเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน หลังจากนั้นก็นำมาแบ่งเป็นส่วนเท่า ๆ
กันโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า โ คเรียด โ คเรียดคือเครื่องมือที่ผ่าใบเตย ตามทำจากไม้ส่วนปลายเป็นซี่มีดคมกริบสามซี่
เมื่อนำใบเตยมาผ่าด้วยเคียวแล้วจะได้เส้นใบเตยที่มีขนาดเท่า ๆ กัน หลังจากนั้นก็นำใบเตยที่ได้มาตากแดด แล้วเก็บรวบรวมไว้
แล้วนำมารีดด้วยไม้ไผ่ซี่กหรือด้ามเคียวให้ใบเตยเรียบตรง ทำเช่นนี้ทุก ๆ วันประมาณ 7-10 วัน
หรือจนกว่าใบเตยจะแห้งหมดและเรียบอ่อนนุ่มพร้อมที่จะนำไปสานกระสอบ

ย การสานกระสอบก็เริ่มจากกันกระสอบก่อนแล้วก็ค่อยหักมุมทั้งสี่ขึ้นเป็นทรงกระบอก และนำมาเก็บปลายไว้ ขอบบนสุดตรงปากกระสอบ
ขณะที่สานหากกระสอบใบไหนยังสานไม่เสร็จก็จะใช้ผ้าชุบน้ำคลุมเอาไว้เพื่อให้อ่อนนุ่มพร้อมที่จะสานต่อไปในวันอื่น ๆ ได้ เมื่อสานเป็นกระสอบ
เสร็จแล้วก็จะนำไปตากแดดอีกครั้งหนึ่งจนแห้งสนิทแล้วก็นำไปเก็บไว้บริเวณเหนือเตาไฟในครัว เพื่อให้ควันไฟจากการหุงหาข้าวปลารวมกันมอดแมลงเจาะไช

ย การทำกระสอบที่ใช้เป็นภาชนะใส่ข้าวของเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนใหญ่จะนิยมใช้ใบเตยอ่อน ซึ่งเป็นงานฝีมือที่ละเอียดอ่อนและทำได้ยาก เพราะใบเตยอ่อนนั้นพริ้วว้าง
ขนาดของเส้นใบเตยที่จะนำมาใช้ก็เล็กกว่าเส้นใบที่นำไปทำกระสอบใส่ข้าวเปลือก การสอบที่ได้จากการสานด้วยใบเตยอ่อนจะเรียกว่า โ สบอ่อนโ
ซึ่งจะมีลวดลายละเอียดกว่าและอ่อนนุ่มน่าใช้กว่ากระสอบที่ทำจากใบเตยแก่

ย ผู้ที่ทำกระสอบส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงสูงวัยในครอบครัว อาจจะเป็นแม่ หรือแม่ก็ย่า ยาย สามารถทำได้ทุกขั้นตอนโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ชาย
งานทำกระสอบทำให้ผู้เป็นแม่มีเวลานั่งเล่นที่านให้ลูก ๆ ฟังพร้อมกับทำงานไปด้วยหลังอาหารเย็น และขณะเดียวกันเด็ก ๆ
ก็ได้เรียนรู้วิธีการทำกระสอบอย่างเพลิดเพลินโดยไม่รู้ตัว นับว่าเป็นวิถีชีวิตที่อบอุ่นซึ่งนับวันจะห่างหายไปจากสังคมไทยในปัจจุบัน ย สาดเตย

ย สาดเตยหรือเสื่อที่จักสานจากใบเตย เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านทั่วไป ของชาวบ้านปักษ์ใต้สมัยก่อน เตยเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ทั่วไปตามหัวไร่ปลายนา ริมธารน้ำลำคลอง
ประโยชน์ใช้สอยย คือใช้ตากข้าวเปลือก เมล็ดพืชผัก บางบ้านก็ใช้ปูนั่ง จะใช้ปูนอนบ้างแต่ไม่มากนัก

ย การทำสาดเตย ใช้เตยแห้ง หรือเตยน้ำ เริ่มจากการไปตัดเตยใบที่ไม้อ่อนหรือแก่เกินไปตัดที่โคนใบ ตัดปลายใบที่เรียวออกให้เหลือความยาวตามที่ต้องการ ประมาณ
๒-๓.๕ เมตร แล้วเลื่อยหนามเตยออก ที่สันใบและขอบใบ วิธีเลื่อยจะใช้ใบจากเปลือกมะพร้าว หรือเส้นเอ็นผูกคล้องนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้
เวลาเลื่อยจะทาบใบหรือเอ็นที่ผูกนิ้วไว้แล้วเข้ากับช่วงโคนใบเตยตรงที่จะเลื่อยออก แล้วดึงใบเตยไปตามความยาวตลอดใบ แล้วผ่าใบเตยเป็นสองซีก
แต่ละซีกจะผ่าเป็นซีกย่อยอีกครั้ง ได้ใบเตยที่ผ่าแล้วความกว้าง ประมาณ ๑.๕-๒ เซนติเมตร เมื่อเลื่อยใบเตยแล้วใช้ไม้ (ไม้ไผ่) แบน ๆ ผิวเรียบ
ซูดใบเตยเพื่อให้ใบอ่อนตัว นำไปฝั่งแดดให้อ่อนตัวอีกครั้ง พอใบแห้งลึมนำมาซูดให้มันอ่อนตัวอีกครั้ง

ย การสานสาดเตย เป็นงานหัตถกรรมที่ไม่ประดิษฐ์ลวดอะไรมากนัก จักสานอย่างง่าย ๆ เป็นลวดขัดพื้น ๆ ยก ๑ ชม ๑ ไปเรื่อย ๆ ขอบนอกทั้ง ๔
ด้านเมื่อได้ความกว้างความยาวของผืนเสื่อตามต้องการใช้วิธีพับตอกกลับเข้าด้านใน แล้วสอดไว้ในช่องเตยที่ขัดลายเรียบร้อยแล้ว โดยร้อยซอนเข้ามา ๒ - ๓ ตอก
ความยาวที่เหลือจากการร้อยสอดก็ตัดทิ้งเรียกว่า โ ตัดหนดสาดโ ย ย สมุกหมาก

ย สมุกหมาก ภาชนะจักสานที่มีก้นอย่างน้อยสองมุมไว้ใส่สิ่งของต่าง ๆ มีฝาครอบ เป็นหัตถกรรมพื้นเมืองที่จักสานด้วยใบเตยหรือต้นกก เรียกว่า โ สมุกโ
หรือสำเนียงชาวบ้านได้ออกเสียง โ มุกโ สิ่งของที่ชาวบ้านนำมาใส่ในภาชนะชนิดนี้ หากเป็นหมากพลู จะเรียกภาชนะที่ใส่หมากพลูว่า โ สมุกหมากโ

ย สมุกหมากที่นิยมใช้จักสานมักจะทำด้วยใบเตยหรือกก มีก้นเป็นสี่มุม หกมุม สองมุม งานจักสานเป็นรูปสี่เหลี่ยมบนฐานสี่มุม จักสานเป็นรูปทรงกลมบนฐานหกมุม
ค่อนข้างจะหาได้ยาก สมุกหมากทรงกลมบนฐานหกเหลี่ยมที่มีอยู่ในหอวัฒนธรรมภูเก็ต ได้รับมาจาก โ นางชมย ถูกขุดกลาง (ถึงแก่กรรม) ชาวบ้านค่าย
ตลาดบ้านเคียน อำเภอลาด เป็นงานจักสานของ นางเป็ย สงเคราะห์ เป็นงานที่จัดทำไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ งานชิ้นนี้จักสานด้วยใบเตยอ่อนสีขาว มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔
นิ้ว ทรงสูง ๓ นิ้ว ใบเตยจักตอกแต่ละเส้นกว้าง ๐.๕ เซนติเมตร สอดสานติดกันของตอกเตยสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดจำนวน ๓ ชั้น กลายเป็นลายจักสานรูปทรงเล็ก ๆ
ติดกันเป็นชั้นทรงกลมบนฐานหกเหลี่ยมได้ทรวดทรงที่งามจด สมุกหมากทรงกลมบนฐานหกเหลี่ยมชิ้นนี้ เป็นศิลปกรรมจักสานของหอวัฒนธรรมภูเก็ต ที่เป็นงานชิ้นครู
ยังไม่มีการขึ้นใดมาเทียบความประณีตงดงามได้เลยย ย หมวกหกเหลี่ยม

ย โดยอาชีพพื้นเพของชาวบ้านถิ่นภูเก็ตย ยุคสังคัมเกษตร ชาวภูเก็ตแถวกลาง บ้านดอน ฉลอง กะตะ กระรน มีอาชีพทำนาปลูกข้าว
การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาอีกาตัดหัตถกรรมฝีมือพื้นบ้าน โดยเฉพาะการจักสานหมวกหกเหลี่ยมก็เช่นกัน เป็นหมวกที่ใช้สวมกันแดด
ตอนหน้าเก็บเกี่ยวข้าว

ย วัสดุที่ใช้ในการสานหมวกหกเหลี่ยมคือใบเตยย ตัดเตยใบที่ขนาดไม่แก่ไม่อ่อนเกินไป กรีดหนามออกมาเป็นดอก ประมาณ ๑.๕ - ๒ เซนติเมตร นำมาสานขึ้นรูปทรงหลายซัดธรรมดาเป็นรูปกรวยทรงกลม เมื่อได้ความกว้างขอบกรวยประมาณ ๑.๕ ฟุต เก็บปลายของดอกที่ซัดเข้าสู่ด้านใน ๓ - ๔ ดอก หนวดเตยที่เหลือตัดทิ้ง เอาหวายทรงกลม ตามไว้ด้านใน ด้านนอก เพื่อให้หมวกรักษารูปทรงตั้งอยู่ ขอบรอบ ๆ สานเป็นรูปหกเหลี่ยม ด้านในหมวกสานเป็นรูปวงกลมขนาดจะซัดกับศีรษะนำไปประกอบกับใบหมวกใช้เชือกเย็บให้แน่น

ย หมวกหกเหลี่ยมยังใช้ประโยชน์สำหรับคนร่อนแร่ ชาวประมงน้ำจืดในบางท้องถิ่นของภูเก็ตด้วย ย สอบซอวันสารทเดือนสิบ

ย วันสารทเดือนสิบหรือวันทำบุญเดือนสิบของชาวภูเก็ต เป็นประเพณีเหมือนกับประเพณีเดือนสิบของชาวบักซ์ไตทั่วไป ชาวไทยพุทธจะไปทำบุญวันเดือนสิบเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ล่วงลับไปแล้ว โดยจะนำข้าวปลาอาหาร ขนมเดือนสิบไปร่วมทำบุญกันที่วัด แต่ที่ภูเก็ตมีรายละเอียดโดยเฉพาะอยู่เรื่องหนึ่ง คือการนำสิ่งของเครื่องใช้ที่บริโภคในครัวเรือนใส่สอบซอไปถวายวัดด้วย โดยเฉพาะอาหารแห้ง เช่น ข้าวสาร พริก หอม กระเทียม เกลือ กะปิ ชিং ข่า ตะไคร้ มะพร้าว (ปอกเปลือก) พักทอง ชีพรี หั้วมัน ส้ม เข็มเย็บผ้า ด้าย ไม้ขีดไฟ รายชื่อญาติที่ตายไปแล้ว ฯลฯ สิ่งของที่ไม่สามารถบรรจุในสอบซอได้ก็จะแขวนหรือวางไว้ต่างหาก เช่น มะพร้าว พักทอง ชีพรี ขิง ข่า ตะไคร้ ฯลฯ

ย สิ่งของเหล่านั้นเป็นอาหารแห้งที่ทางวัดจะได้เก็บไว้ทำอาหาร หรือเลี้ยงคนที่ไปร่วมทำบุญกับทางวัด

ย การทำสอบซอหรือกระสอบซอ ใช้ใบเตยมาสานสอบซอ โดยตัดใบเตยมามาเป็นดอก ขนาด ๑ - ๑.๕ เซนติเมตร จักสานเป็นกระสอบใบเล็ก ๆ ขนาดกว้างประมาณ ๗ - ๘ เซนติเมตร สูง ๙ - ๑๐ย เซนติเมตร ที่กันสอบสานเป็นสายร้อยห้อยเป็นพวง ยาวประมาณ ๒ ศอก ซอละ ๕ สอบ โดยให้ห้อยเป็นย ๒ ด้าน (เป็น ๑๐ สอบ) สิ่งของต่าง ๆ เช่น ข้าวสาร พริก เกลือ กะปิ เมื่อนำมาใส่สอบแล้วจะต้องเย็บปากสอบให้ติดกัน เพื่อมิให้สิ่งของที่บรรจุไว้ร่วงหรือหกออกมาได้ เพราะเวลาเอาสอบแขวนหรือคล้องไหลปากสอบจะห้อยลง ย ย ชะ(ตะกร้า)

ย ชะ เป็นภาชนะจักสานประเภทตะกร้าของภาคใต้ มีหลายชนิด รูปร่างเตี้ย ๆ ปากกลมมีขอบกันเป็นเหลี่ยม รูปร่างคล้ายกระจาดของภาคกลางแต่เตี้ยกว่า ใช้ใส่ผักผลไม้ต่าง ๆ ไปจนถึงใส่ขนมจีนย อีกชนิดหนึ่งรูปร่างทรงกระบอก มีหูสำหรับหิ้ว จึงเรียกว่า โ ชะหิ้วโ ใช้ใส่พืช ผลไม้กับข้าวของสด เวลาไปจ่ายตลาดสดเช่นเดียวกับตะกร้าหิ้วของภาคกลาง

ย ชะ เป็นเครื่องจักสานที่ทำจากดอกไม้ไม้อาย ใช้กันในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดแถบภาคใต้ ภาชนะจักสานชนิดนี้ได้รับแบบอย่างมาจากตะกร้าหิ้วของจีน ซึ่งชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณจังหวัดแถบภาคใต้เป็นผู้นำเข้ามา หม้อดินเผาภูเก็ต

ย หม้อดินเผาเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนของชุมชนชนบทเขตอำเภอกลางย โดยเฉพาะที่บ้านลิพอนและบ้านเขื่อน ซึ่งมีกรรมกรด้วยแรงงานที่ใช้มือปั้นและเครื่องมือที่ประกอบการร่ายงานพื้นฐาน หาได้ไม่ท้องถิ่นไกล ๆ ละแวกหมู่บ้าน เช่น สากไม้ กระสอบป่าน สาดเตย ถูบ้วย กระดิ่ง ไม้ตีหม้อ ลูกตุ้ม กาบหมาก แป้นหมุน อุปกรณ์แต่ละชนิดมีลักษณะ ดังนี้

ย ๑. สากไม้ ใช้สากตำข้าว สมัยก่อนที่หมู่บ้านปลูกข้าว และตำข้าวกินเอง

ย ๒. กระสอบป่าน เป็นกระสอบข้าวสาร ใช้รองดินเหนียวตากแห้งแล้วนำมาตำ

ย ๓. สาดเตย หรือเสื่อที่สานด้วยใบเตย รองรับดินที่ร่อนละเอียดแล้ว อาจใช้สลับกับกระสอบป่านได้

ย ๔. ถูบ้วย ใช้ดินที่ขุดมาจากทุ่งนาหรือจอมปลวก แล้วนำมาผึ่งแดดให้แห้ง

ย ๕. กระดิ่งตาห่าง ๆ ขนาดประมาณ ๕x๕ ม.ม. ใช้สำหรับร่อนดินเหนียวที่ตำแล้ว

ย ๖. ไม้ตีหม้อ มีลักษณะแบน ๆ ขนาดกว้าง ๑.๕-๒ นิ้ว ยาว ๖-๙ นิ้ว มีด้ามถือ มีลายสลักเป็นพิมพ้อยู่ด้านหนึ่ง ความหนาประมาณ ๑ ซม.

ย ๗. ลูกตุ้ม ทำด้วยดินเหนียว ปั้นเป็นลูกกลม รี ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๓-๔ นิ้ว ตากแห้งสนิท ใช้ผ่าห่อ คล้าย ๆ ลูกประคบ

ใช้สำหรับเป็นฐานรองรับด้านในตีหม้อตกแต่งขึ้นรูป

ย ๘. คำว่า ตุ้ม หมายถึง กระทุ้ง ในที่นี้หมายถึงกระทุ้งออก ให้ได้จังหวะขณะเดียวกับการใช้ไม้ตีพิมพิตัดแต่งด้านนอกของหม้อ

เพื่อจะทำให้ได้รูปทรงและความหนาบางของผิวหม้อ

ย ๙. กาบหมาก ใช้สำหรับใส่ดินเหนียวที่ร่อนละเอียดแล้ว นำน้ำมารดแช่ให้ดินอมน้ำ ก่อนที่จะนำไปนวดให้เนื้อดินเหนียวและอ่อนพอที่จะปั้นเป็นรูปร่างได้

ย ๑๐. แป้นหมุน ทำด้วยไม้กระดานหนาประมาณ ๑ นิ้ว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ ฟุต มีแกนอยู่กึ่งกลาง สำหรับให้เกิดความคล่องในการหมุนเมื่อจะปั้นหม้อ

ย ๑๑. สาดเตย ผืนเล็ก ขนาด ๑x๑ ฟุต ใช้สำหรับรอง ก่อนดินด้านกันหม้อ ก่อนปั้นขึ้นรูปบนแป้นหมุนขั้นตอนการปั้น

ย ๑. ขุดดินเหนียวจากทุ่งนาหรือจอมปลวก ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ หมู่บ้าน นำมาผึ่งแดดให้แห้ง แล้วนำมาตำบนเสื่อหรือกระสอบ โดยใช้สากไม้ที่มีอยู่แล้วในบ้านชวานาสสมัยก่อน ตำให้ดินร่วนละเอียด นำดินไปร่อนในกระดิ่ง รองรับดินด้วยกระสอบหรือสาดเตยแล้วกองไว้

ย ๒. เอาดินเหนียวไปร่อนน้ำแช่น้ำไว้ในกาบหมาก จนดินอมน้ำ นำดินไปนวดให้เข้าเนื้อเดียวกัน จนเหนียวได้ที่ (พอที่จะปั้นเป็นรูปทรงได้)

ปั้นเป็นก้อนไว้ขนาดพอเหมาะที่จะปั้นหม้อแต่ละขนาด

ย ๓. นำดินที่ปั้นเป็นก้อนแล้ว คลึงให้เป็นรูปทรงกระบอก นำมาวางบนแป้นซึ่งมีสาดรองอยู่ตรงกลาง วางแป้นหมุน (ตรงหน้าตัก) ใช้มือหนึ่งหมุนแป้น

วนซ้ายหรือขวาจนตามความถนัด อีกมือหนึ่งปั้นดินขึ้นรูปโดยใช้หัวแม่มือกดกลางก้นดิน พร้อมกับหมุนแป้น

ขึ้นเป็นรูปขอบปากหม้อให้ผายออกและเรียบได้รูปทรง ใช้ผืนผ้า (ขนาด ๒-๓ นิ้ว ยาวประมาณ ๑๒ นิ้ว) ชุบน้ำให้ชุ่ม ลูบตกแต่งปากหม้อให้เรียบโดยการหมุนแป้น

พักไว้ก่อน โดยนำไปผึ่งแดด รอให้ดินแห้งหมาด ๆ ขณะที่ร่อนนั้นก็ปั้นหม้อใบต่อไป

ย ๔. เมื่อหม้อที่ฝั่งแตกไว้แข็งพอหมาดๆ นำมาตกแต่ง โดยใช้ไม้แม่พิมพ์ตีด้านนอก และใช้ลูกดุงตีด้านในประคองให้ผิวหม้อผายออกตามรูปทรงย โดยหมุนหม้อไปให้รอบ ๆ ซ้ายขวาสลับกัน ตีจากด้านบนติดกับปากหม้อก่อนแล้วไปตีด้านก้นหม้อ วางพักไว้ ตีหม้อต่อไปและกลับมาตีใบก่อนหน้า ๒-๓ ครั้ง สลับกันไปก็จะได้หม้อดินตามต้องการ

ย ๕. เมื่อตีหม้อเสร็จแล้ว ก็นำไปฝั่งแดดให้แห้งสนิท เก็บไว้ในโรงเรือนหรือเพิงพัก กระโจม(ซ่น่า) ฯลฯ จนครบจำนวนพอที่จะนำไปเผา ประมาณ ๔๐-๑๒๐ ใบ

ย ๖. การเผาหม้อดิน ชุดหลุมลงเป็นรูปกะทะ เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ - ๒.๕ เมตร ความลึกประมาณ ๑ เมตร ก้นหลุมปูด้วยฟางข้าว กาบมะพร้าว วางเป็นชั้น แล้วนำหม้อดินมาวางตะแคงซ้อนสลับชั้นกันพอให้ ช่องว่างที่ไฟจะลุกขึ้นด้านบนได้ ภายในหม้ออาจจะบรรจุไม้ผุ เช่น ไม้หนุ่ ไม้ทองหลาง ที่หาได้ใกล้ ๆ หมูบ้าน ชั้นบนสุดของการวางซ้อนจัดแบบให้ปากหม้อคว่ำลงทุกแถว นำเกลบมากลบทับหลุมหม้อทุกใบ จุดไฟเผาให้ลุกทั่ว แบบคอย ๆ คุกรุ่น ใช้เวลาเผาประมาณ ๑๒ ชั่วโมง คือจากหมอกิ่งเย็นจนถึงรุ่งเช้า ต้องคอยระวังอย่าให้ความร้อนสูงเกินไป เพราะหม้ออาจจะแตกง่าย เมื่อเห็นว่าไฟไหม้เกลบหมดแล้ว ปล่อยให้ไฟดับไปเอง และรอให้เตาเผาเย็นลงจึงเอาหม้อขึ้นมาจากหลุมที่เผา นำมาวางซ้อนให้เป็นระเบียบคัดเลือกใบที่ไม่แตกปริไว้จำหน่ายตามต้องการ.

ย ย การทำไม้กวาดดอกอ้อ(ไชยยุทธ ปีนประดับ:รวบรวม)

อ้อ เป็นชื่อไม้ล้มลุกชนิด Arundo donax Linn. ในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นกลมขนาด ๕ มิลลิเมตรย ลักษณะของใบคล้ายกับไม้ไผ่ ขึ้นสูงประมาณไม่เกิน ๑๕๐ เซนติเมตรย อ้อชอบขึ้นตามบริเวณป่ากลางแจ้ง ตามที่ราบ ดินคลาและดินดาน แต่ไม่ชอบป่าปกคลุม ส่วนใหญ่มักจะพบอ้อขึ้นตามไหล่ทาง เนินเขาของข้างทางที่ถนนตัดผ่าน ในจังหวัดภูเก็ต พังงาและระนอง อ้อจะเริ่มออกดอกตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนมีนาคม

ย ลักษณะของดอกอ้อ

ย

ดอกอ้อย มีก้านโผล่ออกมาจากลำต้น ยาวไม่เกิน ๑๒๐ เซนติเมตร มีแขนงเป็นก้านเล็กๆย ออกจากลำต้นเป็นฝอย มีดอกละเอียดเป็นฝุ่นหยายย ผิวลำต้นเกลี้ยงคล้ายเคลือบมัน ภายในลำต้นมีไส้สีขาว การเก็บเกี่ยวดอกอ้อ

ย

ชาวบ้านเรียกการเก็บดอกอ้อว่าหักดอกอ้อ หรือเก็บต้นดอกอ้อ จะเริ่มเก็บตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนมีนาคมย ย นำดอกอ้อฝั่งแดดประมาณ ๓-๕ วัน เพื่อให้ต้นและดอกแห้ง จึงนำเอาต้นดอกอ้อนั้นตัดแบบตัดขวางในนา ให้ดอกละเอียดนั้นหลุดออกจากก้านฝอยย เมื่อก้านดอกอ้อแห้งสนิทให้เก็บไว้ในที่แห้งย ออย่าให้เปียกน้ำหรือขึ้น เพราะจะทำให้ดอกของต้นอ้อเสียได้ย แล้วจึงทยอยนำเอาดอกอ้อมาผูกเพื่อทำเป็นไม้กวาดต่อไปวิธีทำไม้กวาดดอกอ้อ

ย

ดึงแขนงที่เป็นฝอยของดอกอ้อออกประมาณครึ่งหนึ่ง ให้เหลือแขนงก้านดอกติดลำต้นที่ปลายไว้ครึ่งหนึ่งย ย ให้แยกไว้เป็นพวก ๆย ย เมื่อดึงแขนงที่เป็นฝอยของดอกอ้อได้จำนวนมากพอสมควร หรือพอจะผูกเป็นไม้กวาดได้จำนวนหลายอันย ย จึงเริ่มเอาแขนงที่เป็นฝอยนั้นมัดเป็นวงกลมมัดเล็ก ๆ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณมัดละ ๑ เซนติเมตร แยกไว้ต่างหาก

ย เมื่อมัดแขนงฝอยของดอกอ้อไว้แล้วย ย นำเอาลำต้นของดอกอ้อประมาณ ๔ ต้น ให้เอาแขนงของดอกอ้อที่ได้มัดเตรียมไว้ ๑ มัดเล็ก

นำมารวมเข้าด้วยกันโดยใช้ลวดเส้นเล็กผูกให้กระชับและแข็งแรงพอที่จะมัดเป็นไม้กวาดได้ย ย นำแขนงของดอกอ้อกับก้านดอกอ้อมาผูกรวมเป็นมัดเดียวกัน . ขั้นตอนของการผูกไม้กวาด

ย

ย ไม้กวาดดอกอ้อ ๑ อัน ประมาณ ๓๐ ก้าน มีจำนวน ๗ มัด ที่ได้ผูกรวมกันเตรียมไว้ทั้งลำต้นและแขนงของดอกอ้อไว้เป็นมัดรวมเป็นชุดขนาดกลาง เอาก้านดอกอ้อที่ผูกติดแขนงฝอยมา ๗ มัด ให้เอาชุดที่ ๑ กับชุดที่ ๒ นำมาผูกให้เรียงแถวตามลำดับเข้าด้วยกันกับหวายหรือลวดย ผูกให้แน่น แล้วจึงเอาชุดที่ ๓ และชุดที่ ๔ ผูกรวมเข้าไป ส่วนชุดที่ ๕ ผูกรวมกับชุดที่ ๖ เหลือชุดที่ ๗ เป็นชุดสุดท้ายที่จะผูกรวมเข้าไป จากนั้นมัดด้วยเชือกหวายหรือลวดให้แน่น เพื่อป้องกันการหลวมตัวของไม้กวาดดอกอ้อ นอกจากนี้ก้านดอกอ้อจะยาวประมาณ ๑ย เมตร ใช้เชือกหวายหรือลวดผูกเป็น ๓ ระยะย ที่ด้ามไม้กวาดเพื่อให้ไม้กวาดแต่ละอันมีความแข็งแรงและทนทานต่อการใช้งานได้ดีประโยชน์ของไม้กวาด

ย

ไม้กวาดดอกอ้อย เป็นของใช้ประจำวันและประจำบ้านของชาวภูเก็ตย นอกจากใช้ในบ้านเรือนแล้ว ตามบริษัทห้างร้าน หรือโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ก็นิยมใช้ไม้กวาดดอกอ้อที่ชาวภูเก็ตผูกขึ้นใช้เอง และสามารถส่งไปจำหน่ายในจังหวัดใกล้เคียง

ย ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีบทบาทมากขึ้น จึงทำให้ไม้กวาดดอกอ้อเพิ่มจำนวนปริมาณการใช้มากขึ้นย ย

ทำให้รายได้จากการทำไม้กวาดดอกอ้อเพิ่มมากขึ้นย และต้องสังวัตฤติบจากต่างจังหวัดมาเพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดย

การทำไม้กวาดดอกอ้อที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพมากที่สุด อยู่ในตลาดกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

ย อาชีพผู้ทำไม้กวาดดอกอ้อเป็นอาชีพหนึ่งในชุมชนตลาดกะทู้ ซึ่งเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวอีกอาชีพหนึ่ง ซึ่งในอดีตไม้ดอกอ้อเป็นสินค้าส่งออกไปขายยังต่างประเทศโดยทางเรือ ไปขายยังป็นังย ประเทศมาเลเซีย ปีละหลาย ๆ มัดใหญ่.